

Загурська Інна

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної та практичної психології
Житомирського державного університету імені Івана Франка
<https://orcid.org/0000-0003-1505-9286>*

Вербіцька Інна

*учитель початкових класів
Ліцею № 19 м. Житомира*

ВПЛИВ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГА НА ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ В МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Анотація. У статті аналізується ефективність корекційно-розвиткової програми психолога щодо зниження рівня тривожності в молодшому шкільному віці. Дослідження побудовано відповідно до правил формуального експерименту, до якого залучено одну експериментальну групу. На I етапі дослідження емпіричні дані про рівень тривожності дітей молодшого шкільного віку отримано за допомогою шкали дитячої тривожності Ла Спенса SCAS-8 (коротка версія) й авторської діагностичної процедури дослідження дитячої тривожності, розробленої на основі методу незакінчених речень. На II етапі дослідження діти були включені до корекційно-розвиткової програми, метою якої є покращення вміння визначати власні сильні сторони та труднощі, розвиток навичок комунікативної оптимальної взаємодії в ситуаціях, які викликають тривогу, розвиток умінь вербалізувати власні емоції, розвиток емоційної та поведінкової саморегуляції. На III етапі дослідження відбулося повторне дослідження рівня тривожності дітей молодшого шкільного віку після участі в корекційно-розвитковій програмі. Для перевірки статистичної достовірності результатів дослідження використано критерій знаків G.

Використання критерію знаків G не показало статистично значущих змін у рівні загальної, генералізованої, сепараційної й соматичних симптомів тривожності/паніки за шкалою дитячої тривожності Ла Спенса SCAS-8. Таку тенденцію, імовірно, можна пояснити тим, що період упровадження корекційно-розвиткової програми збігся з підвищенням рівня захворюваності дітей на респіраторно-вірусні інфекції та порушеннями сну, пов'язаними зі збільшенням кількості повітряних нічних тривог, а також опосередкованим прослуховуванням новин дітьми, що, зокрема, посилює сепараційну тривожність.

Аналіз результатів дослідження тривожності після корекційно-розвиткової програми за авторською анкетой незавершених речень показав зменшення відсотка дітей із високим рівнем тривожності (з 19,4% до 8,3%), збільшення відсотка дітей із середнім рівнем тривожності (з 80,6% до 88,9%), появу 2,8% дітей із низьким рівнем тривожності. Спираючись на дані критерію знаків G, можна констатувати, що відмінності між результатами до й після впровадження корекційно-розвиткової програми мають статистично значущі зміни в рівні тривожності за авторською анкетой незавершених речень. Тобто корекційно-розвиткова програма виявила свою ефективність щодо усвідомлення власних сильних сторін і труднощів, розвитку емоційної та поведінкової саморегуляції та вироблення ефективних стратегій взаємодії з навколишніми в ситуаціях, які викликають тривожність.

Ключові слова: молодший шкільний вік, тривожність, корекційно-розвиткова робота психолога, емоційна саморегуляція, поведінкова саморегуляція.

Zagurska Inna

*Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Social and Applied Psychology
Zhytomyr Ivan Franko State University
<https://orcid.org/0000-0003-1505-9286>*

Verbitska Inna

*Primary School Teacher
Lyceum 19, Zhytomyr*

THE INFLUENCE OF CORRECTIVE DEVELOPMENTAL WORK OF A PSYCHOLOGIST ON REDUCING THE LEVEL OF ANXIETY IN PRIMARY SCHOOL AGE

Abstract. This article analyzes the effectiveness of a psychologist's corrective developmental program for reducing the level of anxiety of primary school-age children. The study was designed in accordance with the rules of a formative experiment, in which one experimental group was involved. At the first stage of the study, empirical data on the anxiety level of primary school-age children were obtained using The Spence Children's Anxiety Scale (SCAS-8) (short version) and the author's diagnostic procedure for studying children's anxiety, based on the unfinished sentence method. At the second stage of the study, the children were included in the corrective developmental program, the purpose of which is to improve the ability to identify their own strengths and difficulties, develop skills for optimal communicative interaction in anxiety-provoking situations, develop the ability to verbalize their own emotions, and develop emotional and behavioral self-regulation. At the third stage of the study, the anxiety level of primary school-age children was re-examined after participating in the corrective developmental program. To verify the statistical significance of the study results, the G-sign criterion was used.

The G-sign test revealed no statistically significant changes in the levels of generalized anxiety, separation anxiety, and somatic symptoms of anxiety/panic according to The Spence Children's Anxiety Scale (SCAS-8). This tendency can be possibly explained by the fact that the implementation of the corrective developmental program coincided with an increase in the incidence of respiratory viral infections and sleep disturbances of children due to the increase in air raid alarms, as well as with an indirect impact of news on children, which, in particular, increases separation anxiety.

An analysis of anxiety scores study after the corrective development program, using the author's questionnaire of unfinished words, revealed a decrease in the proportion of children with a high rating of anxiety (from 19.4% to 8.3%), an increase in the proportion of children with a moderate level of anxiety (from 80.6% to 88.9%), and the emergence of 2.8% of children with a low level of anxiety. Using this G-sign criterion, it can be established that the differences between the scores obtained before and after the implementation of the corrective developmental program have statistically significant changes in anxiety level according to the author's questionnaire of unfinished sentences. Thus, the corrective developmental program has proven its effectiveness in improving one's ability to identify their own strengths and difficulties, in developing emotional and behavioral self-regulation and in developing of one's effective strategies for dealing with aversive situations that trigger anxiety.

Keywords: primary school age, anxiety, corrective developmental work of a psychologist, emotional self-regulation, behavioural self-regulation.

Постановка проблеми та аналіз досліджень.

Особливості проявів тривожності в молодшому шкільному віці й відповідні методи психологічної допомоги є актуальним об'єктом дослідження, що висвітлюється в працях вітчизняних науковців, зокрема С. Белякової, О. Іваночко, О. Казаннікової, Л. Коненко, Т. Левицької, М. Рудницької, Д. Смик, С. Томчук, М. Томчук, М. Халько [1; 7; 8; 10; 12].

Обґрунтованою є потреба в корекційно-розвиткових програмах для молодших школярів. Значення корекційно-розвиткової роботи психолога для вирішення психологічних труднощів, зокрема для допомоги дітям із високим рівнем тривож-

ності, підкреслюють вітчизняні (К. Віщукаєва, Т. Гніда, С. Коробко, О. Коробко, В. Леонова [3; 9; 11]) і зарубіжні (Е. Актар, А. Соссо, S. Bögels, M. Nikolić, F. Mazzocco [14; 16; 17]) дослідники.

Виклад основного матеріалу. До дослідження ефективності корекційно-розвиткової роботи психолога для зниження рівня тривожності дітей молодшого шкільного віку залучено 36 осіб (діти першого класу віком від 7 до 8 років). Дослідження побудовано відповідно до правил формуального експерименту, до якого залучено одну експериментальну групу (діти першого класу віком від 7 до 8 років) [2; 4; 5; 6].

На *I етапі дослідження* емпіричні дані про рівень тривожності дітей молодшого шкільного віку отримано за допомогою шкали дитячої тривожності Ла Спенса SCAS-8 (коротка версія) та авторської діагностичної процедури дослідження дитячої тривожності, розробленої на основі методу незакінчених речень. На *II етапі дослідження* діти були включені до корекційно-розвиткової програми, метою якої є покращення вміння визначати власні сильні сторони та труднощі, розвиток навичок комунікативної оптимальної взаємодії в ситуаціях, які викликають тривогу, розвиток умінь вербалізувати власні емоції, розвиток емоційної й поведінкової саморегуляції. На *III етапі дослідження* відбулося повторне дослідження рівня тривожності дітей молодшого шкільного віку після участі в корекційно-розвитковій програмі.

La Spence Children's Anxiety Scale (шкала дитячої тривожності Ла Спенса) SCAS-8 (коротка версія) розроблена Аленом, Вігерландом і Гадері. Коротку версію SCAS-8 адаптовано для дітей 7–11 років Реардоном, Спенсом, Гессе, Шакірою та Кресвеллом [15]. SCAS-8 не використовується для визначення клінічного діагнозу. Шкала може бути використана для визначення того, чи є ознаки тривожності в дитини та чи є рівень тривожності дитини значно вищим за рівень тривожності інших дітей її вікової групи й статі [18].

SCAS-8 використано в перекладі авторами дослідження. Оскільки даних про адаптацію SCAS-8 для вибірки українських дітей немає, то результати дослідження тривожності за цією шкалою є радше інформаційними, а не діагностичними даними, що потребує в подальшому виконання всіх вимог до процедури адаптації з підрахунком усіх нормативних статистичних показників надійності й валідності. SCAS-8 включає 8 тверджень, які співвідносяться з такими підшкалами: підшкала генералізованої тривожності, підшкала сепараційної тривожності, підшкала соматичних симптомів тривожності/паніки.

Розроблена нами авторська діагностична процедура дослідження дитячої тривожності відповідала вимогам методу незакінчених речень. Досліджувані мали написати завершення дев'яти речень, які згруповані по 3 за такими категоріями: визначення власних сильних сторін і труднощів; взаємодія з навколишніми в тривожних ситуаціях; емоційна й поведінкова саморегуляція.

Категорія 1. Визначення власних сильних сторін і труднощів.

1. Найкраще мені вдається...
2. Мені складно, коли...

3. Я пишаюся собою, коли...

Категорія 2. Взаємодія з навколишніми в тривожних ситуаціях.

4. У школі я хвилююся, коли...

5. Мені стає сумно, коли хтось...

6. Коли я не знаю, як зробити завдання, то я...

Категорія 3. Емоційна й поведінкова саморегуляція.

7. Якщо я хвилююсь, то я зазвичай...

8. Щоб заспокоїтися, я ...

9. Якщо мені страшно, то я можу...

Аналіз отриманих результатів здійснюється за допомогою підрахунку балів, що нараховуються за продовження речення відповідно до його змісту й емоційної конотації. Якщо закінчення речення має позитивну емоційну конотацію, то нараховується 1 б., якщо негативну – 2 б., якщо кінцівка речення має нейтральну емоційну конотацію, то бали не нараховуються (0 б.).

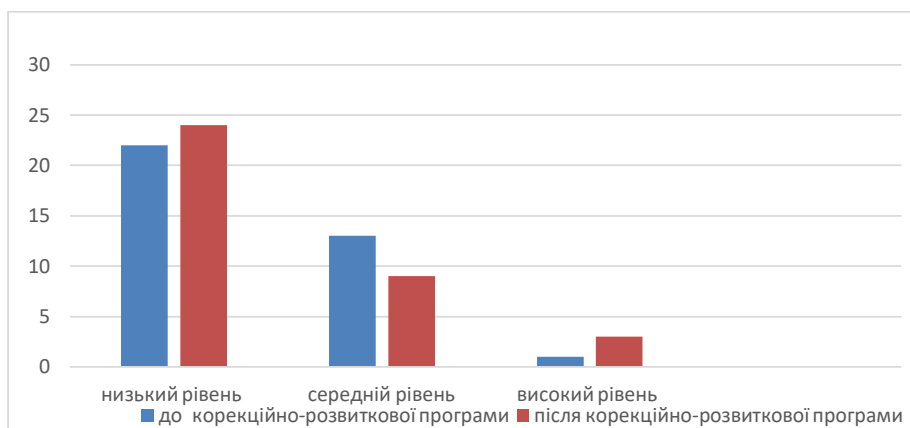
Підраховується сума балів за продовження всіх речень. Сума балів від 1 до 6 б. може свідчити про низький рівень тривожності, від 7 до 12 б. – середній рівень тривожності, на високий рівень тривожності в дітей може вказувати сума балів, що потрапляє в проміжок від 13 до 18 б.

Опишемо результати дослідження тривожності за допомогою шкали дитячої тривожності Ла Спенса SCAS-8.

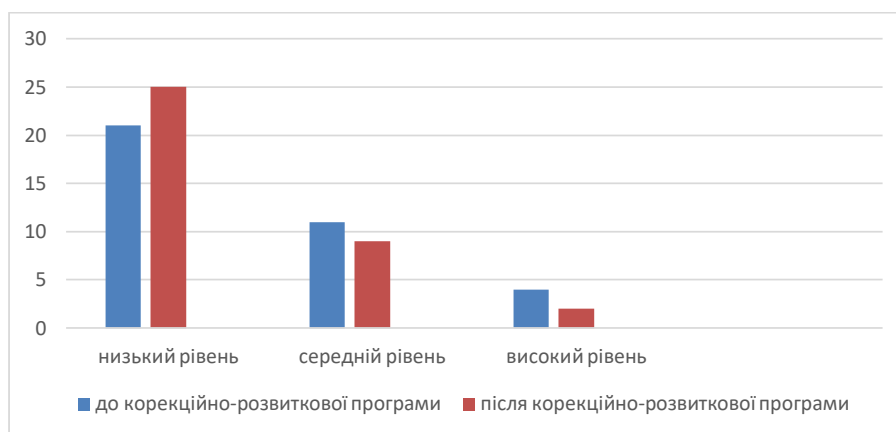
За результатами первинної й повторної діагностики (див. рис. 1) серед учнів досліджуваної вибірки виявлено, що низький рівень загальної тривожності до корекційно-розвиткової програми мали 22 дитини (61,1%), після – 24 дитини (66,7%). Середній рівень загальної тривожності до корекційно-розвиткової програми виявлено в 13 дітей (36,1%), після – у 9 дітей (25%). Високий рівень тривожності до корекційно-розвиткової програми мала 1 дитина (2,8%), після – 3 дитини (8,3%). Таку тенденцію, імовірно, можна пояснити тим, що період упровадження корекційно-розвиткової програми збігся з піком захворюваності й тривалими нічними повітряними тривогами.

Повторне дослідження прояву ознак генералізованої тривожності показало, що розподіл учнів за рівнями цього виду тривожності теж змінився (див. рис. 2).

Низький рівень генералізованої тривожності до корекційно-розвиткової програми виявлено у 21 дитини (58,3%), після – у 25 дітей (69,4%). Середній рівень генералізованої тривожності до корекційно-розвиткової програми мали 11 дітей (30,6%), після – 9 дітей (25%). Високий рівень генералізованої тривожності до корекційно-роз-

Рис. 1. Рівень загальної тривожності до та після включення в корекційно-розвиткову програму

Рис. 2. Рівень генералізованої тривожності до та після включення в корекційно-розвиткову програму

виткової програми виявлено в 4 дітей (11,1%), після – у 2 дітей (5,6%).

Виявлено також зміни в показниках сепараційної тривожності (див. рис. 3). Низький рівень сепараційної тривожності до корекційно-розвиткової програми мали 22 дитини (61,1%), після – 21 дитина (58,3%). Середній рівень сепараційної тривожності до та після корекційно-розвиткової програми мали 14 дітей (38,9%). Дітей із високим рівнем сепараційної тривожності до корекційно-розвиткової програми не виявлено, а після корекційно-розвиткової програми цей рівень тривожності відмічено в 1 дитини (2,8%).

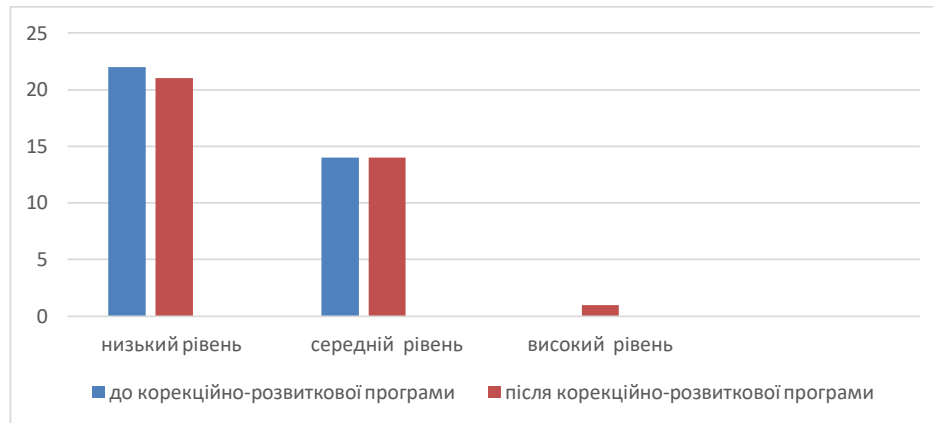
Проаналізуємо показники соматичних симптомів тривожності/паніки (рис. 4).

Установлено, що 31 дитина (81,1%) до та після корекційно-розвиткової програми мали низький рівень соматичних симптомів тривожності/паніки, тобто змін за цим рівнем не відбулося. Середній рівень соматичних симптомів тривожності/паніки до корекційно-розвиткової програми

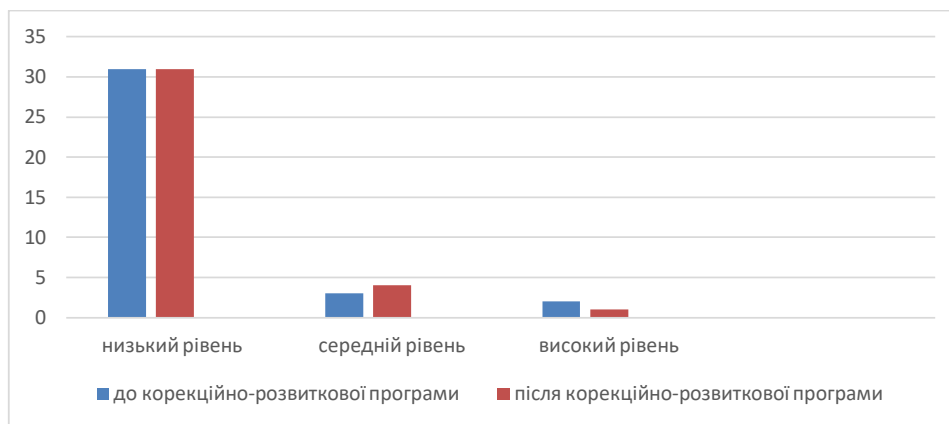
мали 3 дитини (8,3%), після – 4 дитини (11,1%). Високий рівень соматичних симптомів тривожності/паніки до корекційно-розвиткової програми виявлено у 2 дітей (5,6%), після – в 1 дитини (2,8%).

Використання авторської діагностичної процедури дослідження дитячої тривожності (рис. 5), розробленої на основі методу незакінчених речень, показало, що 7 дітей (19,4%) мали високий рівень тривожності до корекційно-розвиткової програми, після – 3 дітей (8,3%). Середній рівень тривожності до корекційно-розвиткової програми виявлено у 29 дітей (80,6%), після – у 32 дітей (88,9%). До корекційно-розвиткової програми не виявилось жодної дитини з низьким рівнем тривожності, після – в 1 дитини (2,8%).

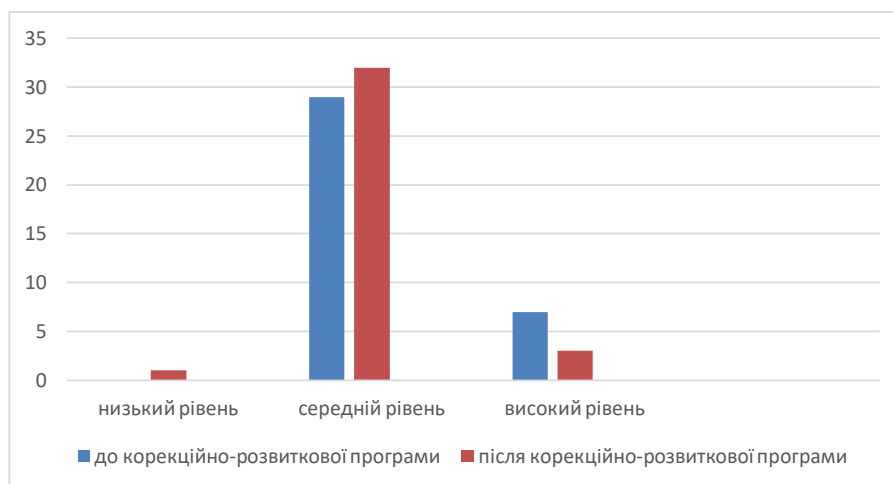
Послугуючись даними критерію знаків G, можна констатувати, що відмінності між результатами до та після впровадження корекційно-розвиткової програми мають статистично значущі зміни в рівні тривожності за авторською анкетой

Рис. 3. Рівень сепаративної тривожності до та після включення в корекційно-розвиткову програму

Рис. 4. Рівень соматичних симптомів тривожності/паніки до та після включення в корекційно-розвиткову програму

Рис. 5. Рівень тривожності до та після включення в корекційно-розвиткову програму за авторською анкетною незавершених речень

незавершених речень. Статистично значущих змін у рівні загальної, генералізованої, сепаративної й соматичних проявів тривожності за шкалою дитячої тривожності Ла Спенса SCAS-8 не вияв-

лено. Таку тенденцію, імовірно, можна пояснити тим, що період упровадження корекційно-розвиткової програми збігся з підвищенням рівня захворюваності дітей на респіраторно-вірусні інфекції

та порушеннями сну, пов'язаними зі збільшенням кількості повітряних нічних тривог, а також опосередкованим прослуховуванням новин дітьми, що, зокрема, посилює сепараційну тривожність. Сукупність цих факторів могла істотно вплинути на загальну ефективність корекційно-розвиткової роботи. Таким чином, розроблена корекційно-розвиткова програма загалом виявила свою ефективність щодо окремих проявів тривожності. Вона може бути рекомендована для використання в роботі з молодшими школярами.

Висновки. Аналіз результатів дослідження тривожності за шкалою дитячої тривожності Ла Спенса SCAS-8 показав, що після впровадження корекційно-розвиткової програми збільшився відсоток дітей із низьким рівнем *загальної тривожності* (з 61,1% до 66,7%), зменшився відсоток дітей із середнім рівнем загальної тривожності (з 36,1% до 25%), але водночас збільшився відсоток дітей із високим рівнем цього виду тривожності (з 2,8% до 8,3%).

Також після впровадження корекційно-розвиткової програми збільшився відсоток дітей із низьким рівнем *генералізованої тривожності* (з 58,3% до 69,4%), відсоток дітей із середнім і високим рівнем генералізованої тривожності зменшився (з 30,6% до 25% та з 11,1% до 5,6% відповідно).

Аналіз відсоткового розподілу дітей за рівнями *сепараційної тривожності* показав, що після корекційно-розвиткової програми збільшився відсоток дітей із низьким рівнем тривожності (з 61,1% до 58,3%). Відсоток дітей із середнім рівнем тривожності виявився однаковим до та після програми (38,9%). Високого рівня сепараційної тривожності до програми не виявлено. Після повторного дослідження з'ясувалося, що у 2,8% досліджуваних є високий рівень сепараційної тривожності.

Низький рівень *соматичних симптомів тривожності/паніки* до впровадження корекційно-розвиткової програми й після виявлено у 81,1%

досліджуваних. Збільшився відсоток дітей із середнім рівнем цього виду тривожності (з 8,3% до 11,1%). Після програми зменшився відсоток дітей із високим рівнем соматичних симптомів тривожності/паніки (з 5,6% до 2,8%).

Використання критерію знаків G не показало статистично значущих змін у рівні загальної, генералізованої, сепараційної й соматичних симптомів тривожності/паніки за шкалою дитячої тривожності Ла Спенса SCAS-8. Таку тенденцію, імовірно, можна пояснити тим, що період упровадження корекційно-розвиткової програми збігся з підвищенням рівня захворюваності дітей на респіраторно-вірусні інфекції та порушеннями сну, пов'язаними зі збільшенням кількості повітряних нічних тривог, а також опосередкованим прослуховуванням новин дітьми, що, зокрема, посилює сепараційну тривожність.

Аналіз результатів дослідження тривожності після корекційно-розвиткової програми за авторською анкетною незавершених речень показав зменшення відсотка дітей із високим рівнем тривожності (з 19,4% до 8,3%), збільшення відсотка дітей із середнім рівнем тривожності (з 80,6% до 88,9%), появу 2,8% дітей із низьким рівнем тривожності. Спираючись на дані критерію знаків G, можна констатувати, що відмінності між результатами до та після впровадження корекційно-розвиткової програми мають статистично значущі зміни в рівні тривожності за авторською анкетною незавершених речень. Тобто корекційно-розвиткова програма виявила свою ефективність щодо усвідомлення власних сильних сторін і труднощів, розвитку емоційної та поведінкової саморегуляції й вироблення ефективних стратегій взаємодії з навколишніми в ситуаціях, які викликають тривожність.

Дослідження не вичерпує всіх аспектів аналізованої проблеми. У перспективі подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на вдосконалення й адаптацію корекційно-розвиткової програми.

Список використаних джерел

1. Белякова С., Смик Д. Особливості прояву тривожності та страхів у дітей молодшого шкільного віку в період воєнного стану. *Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка. Психологія. Медицина»*. 2023. № 15. С. 625–636. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/7510/7554> (дата звернення: 02.09.2025).
2. Вербіцька І. Корекційно-розвиткова програма для зниження рівня тривожності молодших школярів: структура та змістове наповнення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції / ред. колегія : Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2025. С. 123–127.
3. Гніда Т.Б. Модуль для учнів початкової школи «На крилах підтримки» адаптований для дистанційної роботи. *Безпечний простір. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкіль-*

ного віку та школярів : навч.-метод. посіб. 4-е вид., доп. і виправл. Київ : Пульсари, 2024. С. 105–153. URL: https://vinps.vn.ua/wp-content/uploads/2024/09/E_Psycho_368-1.pdf (дата звернення: 05.09.2025).

4. Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях : навчальний посібник. Київ : Видавничий Дім «Професіонал», 2007. 208 с.

5. Горбунова В.В. Етичні та правові аспекти психологічних досліджень. *Практична психологія соціальна робота*. 2005. № 3. С. 18–23.

6. Загурська І., Дем'янчук Ю. До проблеми планування та організації експериментальних досліджень у психології. *Вісник Львівського університету. Серія «Психологічні науки»*. 2023. Вип. 15. С. 35–42.

7. Казаннікова О. Особливості проявів тривожності у молодших школярів *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2014. Вип. 1(1). С. 176–180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_2014_1%281%29__33 (дата звернення: 02.09.2025)

8. Коненко Л., Іваночко О. Практики направлені на зниження рівня тривожності та стресу педагогів, дітей і батьків у період воєнного часу. *Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення* : науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / редколегія : О.М. Петровський, В.С. Мисик, І.М. Вітенко, О.І. Когут, Ю.Ч. Шайнюк, Т.В. Магера, Ф.І. Полянський, Н.Б. Стрийвус, Г.І. Герасимчук. Тернопіль : ТОКІППО, 2023. С. 191–199. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/44867/1/S_Tsybulska_OBOSVSPtR_IP.pdf (дата звернення: 02.09.2025).

9. Коробко С.Л., Коробко О.І. Нова українська школа: діагностична та корекційно-розвивальна робота з молодшими школярами : навчально-методичний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2021. 160 с. URL: https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyky/dlya-pedpraysivnykiv/LiteraLTD_Korobko_m.pdf (дата звернення: 05.09.2025).

10. Левицька Т., Рудницька М. Психологічні особливості проявів тривожності у дітей молодшого шкільного віку. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Психологія»*. 2017. Вип. 4. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Vnapdn_2017_4_12 (дата звернення: 02.09.2025).

11. Леонова В., Віщукаєва К. Експериментально-дослідна програма подолання тривожності молодших школярів за допомогою ігротерапії. *Теорія і методика професійної освіти*. 2023. Вип. 55. Том 2. С. 124–128. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/55/part_2/26.pdf (дата звернення: 04.09.2025).

12. Томчук С.М., Томчук М.І. Психологія тривоги, страху та агресії особистості в освітньому процесі : монографія. Вінниця : КВНЗ «ВАНО», 2018. 200 с.

13. Халько М.С. Емпіричне дослідження переживання тривожності у дітей молодшого шкільного віку. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. № 1. Т. 2. С. 139–142. URL: http://tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2019/part_2/28.pdf (дата звернення: 03.09.2025).

14. Aktar E., Bögels S., Nikolić M. Environmental transmission of generalized anxiety disorder from parents to children: worries, experiential avoidance, and intolerance of uncertainty Dialogues in Clinical Neuroscience. червень 2017. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28867938/> (дата звернення: 22.11.2024).

15. Casalone G. La Spence Children's Anxiety Scale (SCAS) e lo Screen for Child Anxiety Related Emotional Disorders (SCARED) come strumenti testistici per la valutazione psicodiagnostica dei disturbi d'ansia nei bambini. *Università degli studi di Padova*. 2022. С. 26–27. URL: https://thesis.unipd.it/retrieve/d31c3d5d-91e1-473d-9a1b-9d326e6260e7/Casalone_Giada.pdf (дата звернення: 29.01.2025).

16. Cocco A. Come aiutare i bambini ansiosi: le tecniche cognitive. *Studio sofisma*. URL: <https://www.studiosofisma.it/come-aiutare-i-bambini-ansiosi-tecniche-cognitive/> (дата звернення: 08.02.2025).

17. Mazzocco F. Ansia Scolastica: sintomatologia, manifestazioni e trattamento. *State of Mind*. 2017. URL: <https://www.stateofmind.it/2017/05/ansia-scolastica/> (дата перегляду: 31.07.2024).

18. SCAS CHILD-scoring and interpretation. URL: <https://www.scaswebsite.com/portfolio/scas-child-scoring-and-interpretation/> (дата звернення: 29.01.2025).

Дата надходження статті: 20.10.2025

Дата прийняття статті: 20.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025